

Nr 11.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 6 kap. 1 § och 30 kap. 6 § rättegångsbalken; given Stockholms slott den 12 november 1954.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 6 kap. 1 § och 30 kap. 6 § rättegångsbalken.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL.

Herman Zetterberg

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås en utvidgning av tillämpningsområdet för förenklade protokoll och domar i brottmål.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 6 kap. 1 § och 30 kap. 6 § rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 6 kap. 1 § och 30 kap. 6 § rättegångsbalken skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Gällande lydelse.)**(Föreslagen lydelse.)*

6 KAP.

1 §.

Protokoll skall — — — — — mål särskilt.

Över handläggning — — — — — heller protokoll.

Rör mål allenast ansvar för brott, *I mål, som rör* allenast ansvar för vara icke kan följa svårare straff än brott, må, om den tilltalade erkänt böter, och har den tilltalade erkänt gärningen och svårare straff än böter ej ådömes, i stället för protokoll föras anteckningar enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Konungen.

30 KAP.

6 §.

Rör mål allenast ansvar för brott, *I mål, som rör* allenast ansvar för vara icke kan följa svårare straff än brott, må, om den tilltalade erkänt böter, och har den tilltalade erkänt gärningen, må domen utfärdas i förenklad form. Dom, varigenom högre rätt fastställer lägre rätts dom, må ock utfärdas i förenklad form. Närmare bestämmelser därom meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1955.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24 september 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden SKÖLD, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM.

T. f. chefen för justitiedepartementet, statsrådet Lindell, anmäler fråga om *ändrade bestämmelser rörande förenklade protokoll och domar i vissa brottmål* samt anför därvid följande.

Gällande rätt.

Protokoll skall enligt 6 kap. 1 § rättegångsbalken föras för varje mål särskilt. Härifrån gives dock den undantagsregeln att om målet rör allenast ansvar för brott, varå icke kan följa svårare straff än böter, och den tilltalade erkänt gärningen, i sådant mål anteckningar enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t, må föras i stället för protokoll.

Bestämmelser om dom och beslut i brottmål återfinnes i 30 kap. rättegångsbalken. Enligt 1 § sker rättens avgörande av saken genom dom medan annat rättens avgörande träffas genom beslut; beslut, varigenom rätten annorledes än genom dom skiljer saken från sig, är slutligt beslut. Kapitlets 5 § stadgar, att dom skall avfattas skriftligen, och föreskriver vad domen skall angiva. I 6 § stadgas härifrån det undantaget, att om mål rör allenast ansvar för brott, varå icke kan följa svårare straff än böter, och den tilltalade har erkänt gärningen, domen må utfärdas i förenklad form; närmare bestämmelser därom skall meddelas av Kungl. Maj:t. Enligt 8 § skall dom uppsättas särskilt och underskrivas av de lagfarna domare, som deltagit i avgörandet. Vad i 5 och 8 §§ är stadgat om dom skall enligt 10 § tillämpas även å slutligt beslut, om frågans beskaffenhet fordrar det. För beslut, som ej är slutligt, gäller däremot andra regler.

Det för den förenklade formen av protokoll och domar uppställda villkoret att målet rör allenast ansvar för brott, varå icke kan följa svårare straff än böter, är samma villkor, som enligt 1 kap. 5 och 11 §§ rättegångsbalken gäller för att underrätt skall vara domför med mindre kvalificerad sammansättning.

De i rättegångsbalken förutsatta administrativa bestämmelserna om förenklade protokoll och domar har meddelats i 5, 6 och 13 §§ protokollskungörelsen den 26 september 1947.

Tidigare ändringsförslag.

Frågan om en utvidgning av tillämpningsområdet för förenklade protokoll och domar i brottmål har av Kungl. Maj:t tidigare förelagts riksdagen, nämligen genom proposition nr 200 till 1954 års riksdag. Denna proposition byggde på ett av 1951 års rättegångskommitté den 10 augusti 1953 avgivet betänkande med förslag till vissa ändringar i rättegångsbalken m. m. (SOU 1953: 26).

Kommittén föreslog i betänkandet bl. a. den utvidgningen av behörigheten för underrätt med den enklare sammansättningen att sådan domstol skulle äga handlägga mål avseende alla brott, vilkas straffskala innehölle böter, såframt den tilltalade ådömdes lägre straff än sextio dagsböter eller böter omedelbart i penningar 1 500 kronor eller ock frikändes. I anslutning härtill upptog kommittén också frågan om en utvidgning av tillämpningsområdet för förenklade protokoll och domar. Kommittén framhöll därvid, att det redan nu framstått som en brist, att tabelldom utan särskilt protokoll icke kunnat begagnas i betydligt större utsträckning; särskilt protokoll hade nu måst föras och fristående dom måst uppsättas t. ex. i en mängd mål om erkända bagatellförseelser, endast därför att fängelse ingått i skalan. Enligt kommitténs mening borde sådana ändringar vidtagas i 6 kap. 1 § och 30 kap. 6 § rättegångsbalken och i protokollskungörelsen, att det enklare förfarandet kunde användas, om den tilltalade erkänt gärningen och målet vore av beskaffenhet att vid huvudförhandling häradsrätt vore domför med tre i nämnden och rådhusrätt med en lagfaren domare; i detta avseende måste dock ytterligare fordras att målet rörde allenast ansvar och sålunda ej skadestånd. Men tabelldom skulle få användas oavsett vilken sammansättning rätten faktiskt haft i målet. Liksom nu skulle förenklat protokoll kunna föras endast om tabelldom användes och skulle det icke vara någon förutsättning för användande av tabelldom, att förenklat protokoll fördes. Förslag till författningsändringar av angivet innehåll bifogades betänkandet.

Över betänkandet avgavs efter remiss *utlåtanden* av bl. a. samtliga hovrätter, Stockholms rådhusrätt, riksåklagarämbetet, föreningen Sveriges häradshövdingar, föreningen Sveriges stadsdomare, föreningen Sveriges landsfogdar, föreningen Sveriges stadsfiskaler, föreningen Sveriges landsfiskaler samt Sveriges advokatsamfund.

Av remissinstanserna förklarade *föreningen Sveriges häradshövdingar* sig ense med kommittén att tabelldom borde kunna begagnas i betydligt större utsträckning än som nu vore fallet. Då möjligheten till sådan dom icke borde anknytas till domförhetsreglerna, torde utredning böra verkställas om förutsättningarna för användande av tabelldom. Även *Stockholms rådhusrätt* uttalade, att reglerna i dessa hänseenden icke borde anknytas till de föreslagna behörighetsreglerna. I övrigt föranledde förslagen beträffande tabelldom och protokollets ersättande med anteckningar ej erinringar.

I *propositionen* föreslogs, att behörigheten för underrätt med mindre kvalificerad sammansättning skulle, såvitt nu är i fråga, avse — utom såsom

förut mål rörande ansvar för brott varå icke kunde följa svårare straff än böter — även det fall att i straffsatsen tillika inginge svårare straff än böter men sådant straff med hänsyn till vad som anförts vid åtalets väckande icke ifrågakomme för gärningen och ej heller sedermera funnes böra ådömas. Vidare föreslogs sådana jämkningar i 6 kap. 1 § och 30 kap. 6 § rättegångsbalken, att den förenklade formen för protokoll och dom skulle få användas i mål som rörde allenast ansvar för brott, därest vid huvudförhandling häradsrätten vore domför med tre i nämnden och rådhusrätt med en lagfaren domare samt den tilltalade erkänt gärningen. Till stöd för sistnämnda förslag anförde föredragande departementschefen, att remissinstanserna i princip anslutit sig till kommitténs förslag och att ej heller han själv hade någon principiell erinran mot detsamma. Med den utvidgning av kompetensen för domstol med enklare sammansättning, som propositionens förslag utgjorde i förhållande till kommitténs, syntes i allt väsentligt grunden ha bortfallit för den av ett par remissinstanser gjorda invändningen mot att stadgandena i de hänseenden varom nu vore fråga anknutits till domförhetsreglerna.

Riksdagen avslag, efter avstyrkande av första lagutskottet i dess utlåtande nr 25, förslaget om ändring av domförhetsreglerna. Därvid föll även förslagen om ändring av reglerna rörande förenklade protokoll och domar.

Beträffande sistnämnda fråga anfördes i utskottets av riksdagen godkända utlåtande, att de i propositionen föreslagna reglerna, som i större utsträckning än de nu gällande möjliggjorde att föra anteckningar i stället för protokoll och att utfärda domar i förenklad form, anknöte i den framlagda lagtexten till att underrätten vore domför i sin mindre kvalificerade sammansättning. I denna utformning komme de föreslagna reglerna därför att förfalla vid avslag å propositionen i denna del. Det syntes emellertid önskvärt med en reform i den avsedda riktningen och betänkligheter syntes ej heller behöva möta mot att möjligheterna till tabelldom gäves ungefärligen det utrymme, som i propositionen syntes ha varit avsett. Det borde således övervägas att i mål rörande allenast ansvar för brott tillåta användande av tabelldom, då den tilltalade erkänt gärningen och svårare straff än böter ej ådömdes.

Nytt förslag från rättegångskommittén.

I en med skrivelse den 1 september 1954 till Kungl. Maj:t överlämnad promemoria har 1951 års rättegångskommitté till förnyad prövning upptagit frågan om utvidgat tillämpningsområde för förenklade protokoll och domar. Därvid har kommittén vidhållit, att en vidgad användning av denna enklare form skulle innebära en ej oväsentlig arbetsbesparing. Det vore ej nödvändigt att anknyta ifrågavarande bestämmelser till domförhetsreglerna. En lämplig lösning syntes vara att, såsom första lagutskottet vid 1954 års riksdag antytt, tillåta den förenklade formen i mål, som rörde allenast ansvar för brott, då den tilltalade erkänt gärningen och svårare straff än böter ej ådömdes. Liksom enligt nuvarande regler och tidigare förslag förutsat-

tes förenklat protokoll skola kunna föras endast om tabelldom användes, medan det icke skulle vara någon förutsättning för användande av tabelldom, att förenklat protokoll fördes. Mot den nu föreslagna lösningen kunde invändas, att man vid en huvudförhandlingens början icke alltid skulle veta, om tabelldom kunde komma till användning och således heller icke om man kunde underlåta att föra protokoll. Denna svårighet syntes emellertid utan olägenhet kunna lösas genom att i tveksamma fall vederbörliga protokollanteckningar fördes och att dessa sedan, om tabelldom användes, antingen makulerades och ersattes med anteckningar i tabellen eller, om undantagsvis ett fristående protokoll ändock erfordrades, iordningställdes till ett sådant.

Vid promemorian har fogats förslag till erforderliga författningsändringar.

Departementschefen.

På sätt framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen förelåg vid 1954 års riksdag enighet mellan Kungl. Maj:t och riksdagen om att tillämpningsområdet för förenklade protokoll och domar borde vidgas och även om huru långt man därvid borde gå. Någon lösning av frågan kom dock ej till stånd vid 1954 års riksdag, eftersom det då framlagda förslaget var lagtekniskt sammankopplat med ett annat reformförslag, vilket riksdagen ansåg sig icke böra biträda. Det av kommittén nu framlagda förslaget till en fristående lösning överensstämmer i sak med det vid 1954 års riksdag behandlade och jag förordar att detsamma nu genomföres. Då det är önskvärt att reformen vinner tillämpning snarast möjligt, torde lagändringen böra träda i kraft den 1 april 1955.

I enlighet med vad sålunda anförts föreligger förslag till *lag om ändrad lydelse av 6 kap. 1 § och 30 kap. 6 § rättegångsbalken.*

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslaget, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 rege-
ringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av detta protokoll.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Axel Nilsson.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 26 oktober 1954.

Närvarande:

justitieråden LECH,
REGNER,
GÖSTA LIND,
regeringsrådet LORICHS.

Enligt lagrådet den 4 oktober 1954 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 24 september 1954, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag om ändrad lydelse av 6 kap. 1 § och 30 kap. 6 § rättegångsbalken.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet hovrättsrådet O. Petré.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Harriet Stangenberg.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 12 november 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler lagrådets den 26 oktober 1954 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 24 september 1954 remitterade förslaget till *lag om ändrad lydelse av 6 kap. 1 § och 30 kap. 6 § rättegångsbalken* samt hemställer att lagförslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas 1955 års riksdag till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdna hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Fischier.